

ЛІНГВОКОГНІТИВНА ПРИРОДА СКЛАДНОСУРЯДНОГО РЕЧЕННЯ

Приходько А.М.,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

У статті доводиться, що семантико-синтаксична структура паратаксису спирається на опозиції зумовленість / незумовленість, відповідність / невідповідність, оператором комбінування яких є пропозиційний предикат, що призводить до утворення тернарно організованих фреймів.

Ключові слова: паратаксис, фрейм, ситуація, пропозиція, релятив, предикат-конектор.

Об'єктом аналізу цієї статті є складносурядне речення (ССР, паратаксис) сучасної німецької мови, а **предметом** — його розгляд з точки зору когнітивної семантики. Така постановка питання стимулювалася, насамперед, усвідомленням того факту, що існуючі концепції ССР все ще перебувають у полоні логіко-семантичних теорій синтаксису. Ці теорії, безперечно, відіграли свою позитивну роль у його інтерпретації як поліпредикативного утворення з координативним зв'язком між складовими (кон'юнктами), проте на сьогодні видаються недостатніми. Тож основною **метою** цієї розвідки є з'ясування лінгвокогнітивної структури ССР сучасної німецької мови.

Орієнтація сучасного мовознавства на функціональний аспект мовних одиниць у контексті когнітивної парадигми лінгвістики уможливує погляд на ССР як на холістичну одиницю в єдності її конструктивних, семантичних та комунікативних параметрів, у т.ч. й крізь призму теорії фреймів.

Зазвичай, поняття «фрейм» застосовується до більших за речення мовних утворень, де він розуміється як «важливий мовний компонент когнітивного поля текстових структур» [8, 212]. Імовірно, що не менш важливим буде і його застосування до складних реченневих конструктивів, які формуються для відображення референтних (мікро)ситуацій у предметно-пізнавальній діяльності людини.

Формулюючись у термінах дескрипції, фрейм містить кванти інформації про певну галузь людської діяльності, про онтологію або гіпотетику навколишнього світу, про систему уявлень людини про все, що тематично пов'язано в одну картину, сценарій, кадр. Це дає підставу говорити про фрейм як про певним чином організовану систему (набір, сітку) пропозицій, яка схематизує відповідні їм референтні ситуації.

Наявність корелятивних відношень між фреймом та пропозицією дозволяє говорити про універсальність пропозиційної структури як базового елемента всіх ментальних процесів [3] і розглядати її як особливу форму репрезентації знання. Тлумачення фрейму як ланцюга пропозицій має певний сенс, якщо не проводити чіткої делімітації понять «пропозиція» і «ситуація». Оскільки в нашому розумінні пропозиція є лише символічним записом ситуації, то ми дозволимо собі погляд на фрейм як на рамку, у якій поєднуються референтні (денотативні) ситуації. Це надає право представити його у вигляді формули:

$$\text{ФРЕЙМ} = \text{СИТ}_1 + \text{СИТ}_n \text{ (де } n \geq 2\text{)}$$

Фрейм є своєрідним інформаційним блоком і як такий може співвідноситися і з текстом, і з абзацом, і зі складним реченням, у т.ч. й паратаксисом. Зокрема, концепт *die Sonne* може інкорпоруватися у ситуацію *Die Sonne — scheinen* (СИТ₁), а *der Regen* — у ситуацію *Es — regnen* (СИТ₂). Обидві ситуації є включеними у фрейм «стан погоди» (напр., *Die Sonne scheint, und es regnet; Die Sonne scheint, oder es regnet; Die Sonne scheint, aber es regnet; Die Sonne scheint nicht, sondern es regnet* [15, с.185]). Конститууючи одне синтаксичне ціле, СИТ₁ і СИТ₂ відтворюють певну топікальну єдність, але виявляють різні типи концептуальних відношень. Традиційний синтаксис кваліфікує ці відношення відповідно як копулятивність, розділовість, протиставність та градаційність, що само по собі є правильним, але з позицій когнітивної граматики недостатнім.

Виходячи з того, що синтаксис є «конвенціональним відображенням у символічній формі певних семантичних структур» [5, 50], логічно припустити, що концептуалізація відношень між референтними ситуаціями, які описуються паратаксисом, здійснюється за допомогою двох когнітивно-семантичних опозицій — «зумовленість» vs. «незумовленість» та «відповідність» vs. «невідповідність» (див. табл. 1).

МАТРИЦЯ УЗАГАЛЬНЕНИХ СМИСЛІВ НІМЕЦЬКОГО ПАРАТАКСИСУ

	Зумовленість (+cond)	Незумовленість (–cond)
Відповідність (+cor)	А (A/1) <i>Der Urlaub war schön, <u>denn</u> das Wetter war gut.</i> (A/2) <i>Ich halte es nicht mehr aus <u>und</u> laufe fort.</i> (A/3) <i>Er ist schwer krank, <u>oder</u> er simuliert meisterhaft.</i> (A/4) <i>Er ist sehr tüchtig, <u>aber</u> ihm fehlt die Erfahrung.</i>	В (B/8) <i>Die Sonne scheint, <u>und</u> es regnet.</i> (B/9) <i>Die Frau nickte <u>und</u> zuckte die Achseln.</i> (B/10) <i>Du kannst ihm schreiben, <u>oder</u> du kannst ihn anrufen.</i> (B/11) <i>Die Sonne scheint nicht, <u>sondern</u> es regnet.</i>
Невідповідність (–cor)	Б (B/5) <i>Es regnete oft, <u>aber</u> der Urlaub war schön.</i> (B/6) <i>Er trinkt zwar nicht, <u>dafür</u> raucht er jedoch um so mehr.</i> (B/7) <i><u>Entweder</u> zahlen Sie, <u>oder</u> ich rufe die Polizei.</i>	Г (Г/12) <i>Ich schälte Kartoffeln, <u>und</u> sie blätterte in einem Magazin.</i> (Г/13) <i>Hans lebt in Berlin, <u>aber</u> Peter in München.</i>

Когнітивно-семантична опозиція зумовленість vs. незумовленість передбачає залежність або незалежність предметної інформації в одному елементарному реченні від інформації у другому (напр., у (A/1) *вдала відпустка залежна від гарної погоди*). За таких умов комплекс відношень передбачає такий зв'язок між референтними ситуаціями, при якому одна виступає достатньою підставою для реалізації іншої. Проте, така підстава є не завжди очевидною. Вона може виходити за межі фонду знань мовця (B/5), знаходитись за межами розуміння (B/6) або свідчити про тривіальне небажання мовця розкривати мотиви своїх учинків (B/7). У цьому випадку треба говорити про латентну зумовленість.

Семантика зумовленості / незумовленості виникає на підставі співвіднесеності інформативного змісту кон'юнктивів ССР і конститується через сполучуваність їх пропозиціонального змісту (що, чим і як мотивується / не мотивується). Унаслідок цього виникає інтегративне значення, яке має риси єдиного цілого і не виводиться із простої суми двох складових однієї макроситуації. Визначальним при цьому є смисл першого кон'юнкта. Саме він створює підстави для зумовленості або незумовленості.

Загальною рисою смислу ССР «зумовленість» є інформаційна недостатність позиційно першого кон'юнкта, його смислова незавершеність, а при незумовленості, навпаки, — смислова завершеність. При сепаратизації кон'юнктивів, у результаті якої можна отримати відповідно по два простих речення, вимальовується досить чітка картина. Зокрема, речення (B/8a – Г/13a) є не тільки граматично, але змістовно і комунікативно завершеними. Вони можуть виступати в мовленні як автономні, повноцінні повідомлення.

(A/1a) <i>Der Urlaub war schön.</i>	(B/8a) <i>Die Sonne scheint.</i>
(A/2a) <i>Ich halte es nicht mehr aus.</i>	(B/9a) <i>Die Frau nickte.</i>
(A/3a) <i>Er ist schwer krank.</i>	(B/10a) <i>Du kannst ihm schreiben.</i>
(A/4a) <i>Er ist sehr tüchtig.</i>	(B/11a) <i>Die Sonne scheint nicht.</i>
(B/5a) <i>Es regnete oft.</i>	(Г/12a) <i>Ich hörte Musik.</i>
(B/6a) <i>Er trinkt nicht.</i>	(Г/13a) <i>Hans lebt in Berlin.</i>
(B/7a) <i>Sie zahlen.</i>	

Навпаки, речення-кон'юнкти (A/1a – B/7a), незважаючи на прозорість змісту та здатність вживатися самостійно, є дещо незавершеними, оскільки імплікують деякий невідомий слухачеві елемент смислу, що приводить його до питання *Чому?* або *Ну й що?* Смисл таких речень потребує обґрунтування, тобто розширення референційної співвіднесеності, адже успіх спілкування залежить від того, чи володіють люди спільними референтами [5, 160]. У цих номінаціях смисл в цілому зрозумілий, але антецедент залишається невідомим адресату, комунікативна ситуація не є повноцінною і тому вимагає інтерактивної взаємодії з метою з'ясування поки ще невідомого адресату пресупозитивного компонента повідомлення (пор. : *Der Urlaub war schön.* – Warum? – *Weil das Wetter gut war* або *Es regnete oft.* – Na und? – *Aber der Urlaub war schön.*).

Питання *Чому?* та відповіді на них впливають зі змісту першого речення. Вони поєднані між собою внутрішнім зв'язком, тоді як питання *Коли?, Де?, Як?* тощо, які теж можливі в подібних інтераціях, детермінуються «допитливістю» співрозмовника. Виникнення питального імпульсу пов'язане з інформативною неповнотою змісту (для адресата) першої частини сурядної. З іншого боку, зміст висловлювань групи (А) і (Б) (табл. 1) може асоціюватися з деякою незвичністю, індивідуальністю, суб'єктивністю, а, отже, сигналізувати про відхилення від норми (девіантність), невідповідність звичному, очікуваному. Аналогічне можна стверджувати й стосовно (Г): якою б не була за своїм змістом інформація в обох частинах ССР, вона супроводжується імпульсами невідповідності. Речення типу (В/8а — Г/13а) не тяжіють до питання *Чому?*. Вони, навпаки, фіксують звичність, очікуваність, відповідність певній нормі.

Когнітивна опозиція відповідність vs. невідповідність безпосередньо стосується ідеї «знання». Вживаючи сурядну конструкцію, мовець автоматично демонструє свій когнітивний стан, який може бути двояким — а) «знаю (і можу пояснити, чому)», б) «не знаю (і не можу пояснити, чому)». Суб'єктивний епістемічний стан — це наявність або відсутність знань у ментальному світі мовця стосовно певного факту, події, явища, які потрапляють у поле його зору в момент мовлення, у т. ч. і його спроможність / неспроможність раціоналізувати тип відношень між ними.

Епістемічний стан тісно пов'язаний із поняттям *стереотип*, яке в широкому сенсі означає традиційний, звичний канон думки, сприйняття та поведінки [4]. У своїй буденній діяльності людина не завжди має можливість критичного осмислення традицій, норм, цінностей та соціальних конвенцій. Хоч людина є істотою інформаційною, але вона ніколи не володіє повною інформацією. Епістемічний талант *homo loquens* — це постійне наближення до істини. Для спрощення своїх дій та полегшення процесу прийняття рішень людина нерідко поводить себе стереотипно, відповідно до тих шаблонів, що вже існують у її ментальному архіві, бо саме вони сприяють кращому орієнтуванню в обставинах, які не потребують ні поглибленого аналізу, ні додаткових зусиль. Мовна особистість — це ще й ергономічно діюча особистість [2].

Стереотип визначає специфіку мислення людини, впливає на характер її поведінки, переконання, світогляд, набір уяв, спонукає її до тих чи інших вчинків. Як вважають психологи, ми часто бачимо дещо саме таким не тому, що воно таке, а тому, що звикли уявляти собі, яким воно має бути. Із маси інформації людина відбирає саме такі факти, які підтверджують її попередні уявлення, і не звертає увагу на ті з них, які ці уявлення проблематизують, адже «досвід минулого безапеляційно диктує свою волю» [16, 21]. Являючи собою набір уявлень та оцінок і маючи відношення до системи обробки інформації, стереотипові знання є не чим іншим, як відносно стійкими когнітивними структурами індивіда.

Наведені думки вдало підкреслюють дві суттєві особливості стереотипного знання — сприйняття та категоризацію навколишньої дійсності відповідно до: а) колективного (етнокультурного) досвіду; б) так званої буденної свідомості. Така стереотипізація життєвого світу знаходить своє втілення й у мовленні, де вона постає як засіб фіксації стандартних уявлень про світобудову або певні шаблони комунікативної співпраці. У такий спосіб стереотипізація розповсюджується на весь універсум мовленнєво-мисленнєвої (когнітивної) діяльності людини. Зрозуміло, що вона не може не тягти за собою таку мовну одиницю, як речення.

Екстраполяція стереотипних уявлень мовної особистості на номінативний рівень ССР здійснюється саме під кутом зору взаємної відповідності або взаємної невідповідності референтних ситуацій. У першому випадку макроситуація, яка описується сурядним цілим, не суперечить когнітивним стереотипам комунікантів про устрій життєвого світу (А, В), а в другому, навпаки, суперечить (Б, Г). У реченнях групи (А) і (В) існування однієї ситуації асоціюється у стандартних уявленнях мовця з іншою: одна ситуація логічно мотивує іншу (А/1, А/2), одна ситуація нормативно супроводжує іншу (В/8, В/9), мовець має зробити вибір між двома ситуаціями — істинною та хибною (А/3, В/10). Співіснування таких ситуацій відповідає когнітивним стереотипам мовця, бо залишається в межах норми — того стандарту, який склався або в мовному медіумі, або у свідомості як наслідок буденного досвіду індивіда. У будь-якому випадку тут має чинність «закон непротиріччя» [12, 442].

Відхилення від цього закону буде вже відображенням невідповідності між стереотипними уявленнями мовця про світоустрій та реальним станом речей. Зокрема, вдала відпустка та дощова погода (Б/5), тверезий образ життя та паління (Б/6), відмова від сплати послуг (Б/7) — все це не зовсім відповідає нашим відчуттям норми. В іншому випадку невідповідність між ситуаціями, не досягаючи статусу протиріччя, рефлектується у вигляді вагання зробити вибір між нормою та не-нормою.

Концепти «відповідність» і «невідповідність» корелюють, таким чином, із фактором *знання*, яке може належати або до інтелектуального фонду лише окремих його представників (*Я знаю, що...*),

або до загального фонду всього мовного колективу (*Всі знають, що...*). Звичайно, в останньому випадку цей концепт буде результатом процесів конвенціоналізації, на що звертав увагу Дж. Остін [9, 298], уважаючи відповідність між реченнями і типом ситуації суто конвенціональним феноменом. Проте в обох випадках мовець підводить референтні ситуації під деякі нормативно зумовлені еталони, залишаючись у полоні стереотипізації як стосовно устрою об'єктивного світу, так і стосовно своєї або чужої соціальної поведінки. Не випадково, соціальна психологія вважає, що поведінка людини детермінована її знаннями.

Висловлювання, які відповідають когнітивним стереотипам комунікантів, не створюють ефекту очікування, не потребують подальших пояснень і виявляються комунікативно самодостатніми (А, В). Висловлювання ж, які таким стереотипам не відповідають (Б, Г), концептуалізуються як не-виправдане очікування, а тому потребують пояснення того стану речей, що має місце, тим самим вимагаючи подальшого розгорнення інтеракції.

Виправдане очікування ставить дві позамовні ситуації в тематичну (топікальну) належність до одної картини, описує події, явища, факти «односценарно». Невиправдане очікування, яке має своїм наслідком не-норму, ніби розводить мікроситуації за різними сценаріями, фіксує порушення алгоритму їх взаємовідповідності, «збій» когнітивної програми. У цьому випадку мовець сигналізує порушення своїх узуальних стереотипів — він або не знає і тому не може пояснити, чому відбувається саме так, а не інакше (Б/5—Б/7), або не докладає зусиль для пояснення того, що має місце (Г/12, Г/13). У таких висловлюваннях помітна тенденція до сигналізування певної аномальності у співіснуванні двох ситуацій і, в той же час, до активної демонстрації мовцем свого власного розуміння норми.

Виділені на основі квадратичної матриці чотири види відношень між денотативними ситуаціями (табл. 1), які можуть концептуалізуватися суб'єктом, корелюють на когнітивно-семантичному рівні паратаксису зі пропозиційними предикатами-конекторами (ПК) — операторами генерування складного висловлювання. З урахуванням двох зазначених когнітивно-семантичних опозицій доцільно розрізнити чотири види таких предикатів (табл. 2). З ними співвіднесені сурядні сполучники-релятиви, однак ця кореляція буде неповною, бо безсполучниковий зв'язок теж входить до скопусу (сфери чинності) ПК. Звичайно, ні сполучник як частина мови, ні ПК як когнітивний шаблон не володіють референцією, але призначення останніх у мовленні має особливу вагу, оскільки вони фіксують відношення між тими явищами (ситуаціями), які такою референцією володіють.

Таблиця 2

ТИПИ СКЛАДНИХ ПРЕДИКАТІВ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ У ПАРАТАКСИСІ, ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ

Значення предикатів	Складні предикати			
	ПК _{+cond/+cor}	ПК _{+cond/-cor}	ПК _{-cond/+cor}	ПК _{-cond/-cor}
Встановлення раціональної взаємозумовленості ситуацій	+	+	-	-
Фіксація відповідності ситуацій епістемічним уявленням комунікантів	+	-	+	-

Предикати-конектори утворюють вузли «когнітивної матриці», в яку можуть бути вміщені у своєму найузагальненішому вигляді основні семантико-синтаксичні типи ССР. У такий спосіб предикат-конектор ПК_{|+cond/+cor|} концептуалізує лімітативно-протиставні (А/4), селективно-розділові (А/3) та каузальні (А/1, А/2) відношення, ПК_{|+cond/-cor|} — власне протиставні (Б/5), компенсаційно-протиставні (Б/6) та опозитивно-розділові (Б/7), ПК_{|-cond/+cor|} — відношення копулятивності (В/8, В/9), власне розділовості (В/10) і градаційності (В/11), а предикат-конектор ПК_{|-cond/-cor|} — зіставності (Г/12, Г/13).

Зазначені типи складних предикатів можна розглядати і як аналогове представлення інформації в мові, як вузли семантичних сіток, що відбивають, структурують, класифікують ту палітру відношень, у які суб'єкт мовлення вміщує своє бачення взаємозв'язку між референтними ситуаціями. У нашій системі ПК розуміються як найузагальненіші засоби репрезентації тих відношень, які суб'єкт

фіксує в позамовній дійсності і які він може «вкласти» у форму ССР. ПК, не маючи референційної співвіднесеності з об'єктами позамовного світу, здійснюють проекцію думки на ці об'єкти. Вони входять до людської свідомості так само, як і феномени «фізичний об'єкт», «намір», «бажання», «причина», «мета» тощо, які Н. Хомський вважає універсальними засобами структурування думки [13, 154]. Предикати-конектори напряму не співвіднесені з певним знаком, а тому несуть інформацію досимволічного порядку.

Очевидно, субсимволічна інформація зберігається у свідомості індивіда у вигляді готових зразків для кодування характеру відношень між референтними ситуаціями. Це означає, що ПК є облігаторним елементом семантичної структури ССР, а отже й важливим «інгредієнтом» тернарно організованого фрейму. Нами змодельовано чотири типи стандартизованих фреймів (когнітивно-семантичних конфігурацій), які можуть оформлюватися паратактичним способом:

- СИТ₁ • ПК_{+cond/+corl} • СИТ₂ (А/1, А/2, А/3, А/4)
- СИТ₁ • ПК_{+cond/-corl} • СИТ₂ (Б/5, Б/6, Б/7)
- СИТ₁ • ПК_{-cond/+corl} • СИТ₂ (В/8, В/9, В/10, В/11)
- СИТ₁ • ПК_{-cond/-corl} • СИТ₂ (Г/12, Г/13).

Ці фреймові структури будуть базовими для когнітивно-семантичного представлення ССР, оскільки вони сприяють виходу канонічної моделі паратаксисту із площини конструктивної бінарності у площину когнітивної тернарності, уточнюючи її згідно з концептами «відповідність» / «невідповідність», «зумовленість» / «незумовленість». Ці структури є дійсними для усіх різновидів ССР — синдетичних, асиндетичних та полісиндетичних.

В останньому випадку ПК можуть конституювати ССР у різних констеляціях. Продемонструємо це на прикладі поліному *Friedemanns besuchten auch Gesellschaften, denn sie gehörten zu den ersten Kreisen der Stadt, aber geheiratet hatten sie beide noch nicht, denn ihr Vermögen war eben nicht groß, und sie waren ziemlich häßlich* /Th. Mann/, де видно, що тернарна когнітивно-семантична структура паратаксисту влаштована так, що кожна попередня ситуація виступає позиційно першою відносно наступної, а кількість триномів у одному ССР визначається формулою $n-1$ (де n = кількості ситуацій).

Поєднання триномів у сурядний фрейм не є кількісно довільним. Обмеження n тут підпорядковується такому правилу: в одному фреймі може бути не більше чотирьох триномів. Пор. : **Трином-1:** *Friedemanns besuchten Gesellschaften* (СИТ₁), *denn* (ПК_{+cond/+corl}) *sie gehörten zu den ersten Kreisen der Stadt* (СИТ₂); **Трином-2:** *Sie gehörten zu den ersten Kreisen der Stadt* (СИТ₂), *aber* (ПК_{+cond/-corl}) *geheiratet hatten sie beide noch nicht* (СИТ₃); **Трином-3:** *Geheiratet hatten sie beide noch nicht* (СИТ₃), *denn* (ПК_{+cond/+corl}) *ihr Vermögen war eben nicht groß* (СИТ₄); **Трином-4:** *Ihr Vermögen war eben nicht groß* (СИТ₄) *und* (ПК_{-cond/+corl}) *sie waren ziemlich häßlich* (СИТ₅).

У такий спосіб фреймовий ланцюг паратаксисту виступає як послідовне поєднання ситуацій, в основі якого лежить тернарна когнітивно-семантична модель думки. П. Флоренський писав, що «число три проявляється усюди як основна категорія життя і мислення. Життя розуму пульсує у своєму діалектичному русі ритмом тези, антитези і синтезу» [14, 20]. Наголосимо ще раз: у нашому розумінні паратактичне тріо конституюється як дві референтні ситуації плюс пропозиційний предикат.

З цієї точки зору, традиційні логіко-семантичні типи ССР виявляються, з одного боку, певним чином співвіднесеними з диз'юнкцією (розділові) та імплікацією (каузальні), а з іншого — розчиненими в них. В останньому йдеться про копулятивність, протиставність, зіставність та градаційність, які корелюють із логікою кон'юнкції. Більш того, значна кількість ССР, які згідно з постулатами формальної логіки мають трактуватись як кон'юнктиви (А/2, А/4, Б/5) або диз'юнктиви (А/3, Б/7), стають обтяженими відношеннями імплікації (\approx зумовленості).

Уже один цей факт спростовує розхожу думку про рівноправність, самостійність, неієрархічність координативного зв'язку на противагу субординативному. Цілком очевидно, що фіксація рівноправності референтних ситуацій засобами паратаксисту здійснюється лише у разі їх взаємної незумовленості (копулятивні, зіставні, власне-розділові). Навпаки, протиставні, каузальні, селективно-і опозитивно-розділові ССР, у яких відношення між (мікро)ситуаціями концептуалізуються через феномен зумовленості, мають риси ієрархічно організованої єдності. У цьому випадку сурядний зв'язок виступає лише прихованим способом фіксації субординативних відношень, що не є парадоксальним, адже можливість вираження одного й того ж значення різними типами речень зумовлюється незмінністю глибинних і плінністю поверхневих структур [1, 382], тим, що одна глибинна структура може реалізуватися кількома поверхневими.

У підсумку зазначимо, що з точки зору одноранговості поєднаних одиниць, складносурядне речення буде явищем не гомогенного, а гетерогенного порядку. Воно є ергономічним способом пред-

ставленням у мові каузально зумовлених і каузально незумовлених, епістемічно відповідних і епістемічно невідповідних відношень між ситуаціями позамовного світу, які сприймає, усвідомлює та «омовлює» людина у своїй перманентній діяльності.

Перспективним у плані запропонованого підходу є вивчення різних структурно-семантичних типів речення — простих, ускладнених, складнопідрядних і надскладних, а також вивчення різних типів конструктивно ускладненого речення.

ЛИТЕРАТУРА

1. Буніятова І.Р. Еволюція гіпотаксису в германських мовах (IV—XIII ст.) / І.Р. Буніятова. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2003. — 327 с.
2. Гетьман З.А. Лингвистическая интерпретация понятия эргономики // Вестник МГУ. Серия 19: Лингвистика и межкультурная коммуникация / З.А. Гетьман, Т.П. Архипович. — 1999. — № 4. — С. 7—14.
3. Жаботинская С.А. Модели репрезентации знаний в контексте различных школ когнитивной лингвистики: интегративный подход / С.А. Жаботинская // Когнитивные исследования языка. Типы знаний и проблема их классификации: сб. научн. тр. — Вып. 3. — М. — Тамбов : ТГУ им. Г.Р. Державина, 2008. — С. 61—74.
4. Каныгин Ю.М. Основы когнитивного обществознания (Информационная теория социальных систем) / Ю.М. Каныгин. — К. : Укр. академия информатики, 1993. — 236 с.
5. Краткий словарь когнитивных терминов / Е.С. Кубрякова, В.З. Демьянков, Ю.Г. Панкрац, Л.Г. Лузина. — М. : МГУ, 1996. — 245 с.
6. Кусько К.Я. Фреймові стратегії у різножанровому іноземномовному дискурсі // Мовні і концептуальні картини світу / К.Я. Кусько. — К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2001. — С. 210—214.
7. Левицкий Ю.А. Семантические типы сложносочиненных предложений : уч. пособ. по спецкурсу / Ю.А. Левицкий. — Пермь : Пермский ун-т, 1982. — 84 с.
8. Левицкий Ю.А. Основы теории синтаксиса : уч. пособ. / Ю.А. Левицкий. — М. : КомКнига, 2005. — 368 с.
9. Остин Дж. Избранное: пер. с англ. / Дж. Остин. — М. : Идея-Пресс, ДИК, 1999. — 332 с.
10. Тестелец Я.Г. Введение в общий синтаксис / Я.Г. Тестелец. — М. : РГГУ, 2001. — 800 с.
11. Троицкий Е.Ф. Компонеты сочинительной конструкции и их отношения / Е.Ф. Троицкий. — Смоленск : СГПИ им. К. Маркса, 1987. — С. 81.
12. Философский энциклопедический словарь / Ред.-сост. Е.Ф. Губский, Г.В. Кораблева, В.А. Лутченко. — М. : ИНФРА-М, 1997. — 576 с.
13. Хомский Н. Язык и проблема знания / Н. Хомский // Вестник МГУ. Серия 9: Филология. — 1995. — № 4. — С. 131—155.
14. Юрченко В.С. Космический синтаксис: Бог, человек, слово / В.С. Юрченко. — Саратов: Саратовск. гос. пед. ин-т им. К.А. Федина, 1992. — 137 с.
15. Eichler W. Deutsche Grammatik: Form, Leistung und Gebrauch der Gegenwartssprache / Eichler W., Bünting K.-D. — Weinheim : Beltz Athenäum, 1994. — 313 S.
16. Schwarz M. Einführung in die kognitive Linguistik / Schwarz M. — Tübingen; Basel : Francke, 1996. — 238 S.

В статье доказывается, что семантико-синтаксическая структура паратаксиса опирается на оппозиции обусловленность / необусловленность, соответствие / несоответствие, оператором комбинирования которых является пропозициональный предикат, что приводит к образованию триарно организованных фреймов.

Ключевые слова: паратаксис, фрейм, ситуация, пропозиция, релятив, предикат-коннектор.

In the article, the author claims that the semantic and syntactic structure of parataxis is based on two cognitive oppositions: conditioning vs. non-conditioning and corresponding vs. non-corresponding, propositional predicates serve the purpose of combining these concepts into a sentence, the combination, in its turn, leads to trio-organized frames formation.

key words: parataxis, frame, situation, proposition, relative, predicate-connector.